

Weirtheimnak van koncert és színházi-irodája. Wertheim kiállításokat rendez és hangversenyeket ad. Wertheim küszöbét a legtisztességtelenebb szándékkal lépi át az ember. Nem akar venni semmit sem. De muszáj. A tárgyak vonzzák, huzzák a pénzét. Ez az áruház egyik legnagyobb erőssége. Minden holmi kint van. Mindent lehet látni. És micsoda összevisszaságban! Az áruház pedantériája már a rendetlenséggel határos.

Össze van gyűjtve ezen a négy emeleten minden, amit csak elgondolni lehet. A gombostűtől a gyémántdiadémgig, a lipói turótól az automobilig mindent kapsz Wertheimnél. Káprázatos látvány négy emelet magasból benézni az áruház nagy fedett udvarába. A villamos lámpák sárga fényében ezernyi színt játszik a sok szalag, csipke, bársony és selyem. (Mert itt női konfekció van.) A sok színes holmi között pedig feketén kavarog a vásárlók serege. Ahol egy-egy nagyobb fekete foltot látni, ott egy-egy pénztár van, amely körül a fizetni akaró (!) vásárlók tolonganak. Wertheimnél mindig tolonganak. Neki mindig jól megy. Az eláruló termek mindig tömve vannak és nem kevésbé tömve van az „Erfrischungsraum“, ahol az emberek sör és „belegtes Brödchen“ mellett pihenik ki a vásárlás izgalmas fáradságait.

Karácsonyra Wertheim játékiállítását rendezte. Hogy milyent, azt mutathatja az, hogy Fritz Stahl, a Berliner Tageblatt „nagytekintélyű“ műkritikusa érdemesnek tartotta egy hosszú cikksorozatban foglalkozni vele. Wertheimnek különben is nagyok a művészihajlandóságai. Állandó kiállítást tart modern lakásberendezésekből és Németország első iparművészei tervezik a bútorait. A házipart különösen pártolja. Egy egész osztálya van, amelyben svéd, orosz, angol, német és — magyar háziipari cikkek kaphatók. Gyönyörű kalotaszegi varrottásokat láttam itt. Nagyon szépek és nagyon drágák. De Wertheim kulturcél is akar szolgálni. Népszerűsíti a művészetet. Reprodukcióinak gazdag raktára ott terül el az első emeleten, közel az „Erfrischungsraum“ és a „Lebensmittelabteilung“-hoz. Pompás füstölt halszag lengi át a képzőművészet Wertheim-berkeit és sokszorozza meg a vásárlók műélvezetét.

De félre a csufolódással! Ez tényleg misszió. A berlini ember harmincöt krajcárért Rembrandt-másolatokat akaszthat a szobájába olajnyomatok helyett. Odahaza nálunk még mindig az utóbbiak uralkodnak. Wertheimnek kölcsönkönyvtára is van, meg olvasóterme.

Impozáns és megkapó ez a nagy bolt. A sürgés-forgás, az élet tetszik az ember szemének. El tudom nézni a mozgását, de magát az áruházat — a lényegét — nem tudom megbecsülni. És félek attól, hogy Budapesten is csinálnak egyet. Mert az áruház épít ugyan, de rombol is. Jólétet teremt maga körül, ekszisztenciának biztos kenyeret ad, ipart teremt és eltart. Produktivitása nagy és hasznos, de más szempontból rengeteg kárt csinál. Tönkreteszi az egyéni ízlést, mert tömegeknek dolgozik. Berlin az áruházak városa. London, Páris vagy Newyork áruházai lehetnek nagyobbak, de egyre sem nyomta úgy reá a bélyegét az áruház, mint Berlinre. A berlini utca egyhangubb, mint bármely más városé. A berlini utca szürke tömegéből csak a katonai uniformis válik ki. A női ruhák már nem. Azok ép annyira egyformájúak, egyszínűek és egyszabásúak, mint a férfiakéi. Berlin átlagváros. Az áruház teszi azzá. Az emberek egyformák vagy legalább is egyformán öltözködnek. Egy helyről — az áruházból. Az áruház a tömegeknek dolgozik és az egyéni ízlésnek hallgatnia kell.

Gyilkos és öngyilkos örült.

— Egy szomorú karrier. —

(Saját tudósítónktól.) Borzalmas vérengzést vitt véghez pénteken este a főváros egyik vendéglőjében Semlyei Lajos huszonöt éves volt banktisztviselő, aki nem régen még a lipótmezői tébolyda lakója volt, de megszökött onnan. A szökéséért Miklós Bertalan ápolót okolták, akinek megtakarított pénzét Semlyei a szökés előtt ellopta. Az örült embert heteken át hiába kerestek a rendőrség mindenfelé, míg ma este Miklós Bertalan ápoló, akit miatta bocsátottak el, találkozott vele egyik budapesti vendéglőben. Semlyei ápolója láttára annyira megdöbben, hogy örülési rohamában előrántotta a revolverét és az ápoló fejébe lőtt, azután önmaga ellen fordította a gyilkos fegyvert és átlőtte a szívét.

Semlyei rögtön meghalt, Miklós pedig életveszélyes sebesülést szenvedett s most élet-halál közt vívódik. Az esetről részletes tudósításunk ez:

Semlyei Lajos, tisztességes polgári család gyermeke, néhány évvel ezelőtt érettségit tett egyik budapesti felsőkereskedelmi iskolában. Egy bankban kapott alkalmazást, de nyughatatlan természete miatt hamarosan elbocsátották. Sokáig bolyongott állás nélkül, míg végre valamiféle protekció útján sikerült a budapesti államrendőrséghez bejutnia, ahol mint díjnokot alkalmazták. Semlyeinek azonban a rendőrségnél sem volt maradása, onnan is elkerült. Vidékre utazott, hogy állás után nézzen, de nem tudott kapni sehohsem. Ekkor a bűn útjára tért és hogy élhessen, apróbb csalásokat követett el s emiatt többször volt baja a hatóságokkal. A hónapokig tartó vidéki tartózkodás után ismét a fővárosba utazott Semlyei, de most már nem nagyon törte magát tisztességes megélhetés után. Züllött leányok ismeretségét kereste, majd később megismerkedett egy csinos szobaleánnyal, aki a Rákos-ut 9-ik számú házban szolgált. Semlyei viszonyt kezdett a szobaleánnyal és többször megígérte, hogy ha állást kap, feleségül fogja venni. Hosszabb ideig tartó viszony után Semlyei durván kezdett bánni a leánnyal gyakran annyira megverte, hogy a leány megbetegedett. 1909-ben egy éjjel kötéllel megkötözte kedvesét, félholtra verte, azután kirabolta. Rövid nyomozás után a rendőrség elfogta a brutális fiatalembert és vizsgálati fogságba helyezte, ahol négy hónapot töltött. Alapos megfigyelés után megállapították az orvosok, hogy Semlyeinek elmebaja van s tetteit örülési rohamok közben követte el.

A vizsgálati fogságból az angyalföldi tébolydába szállították, onnan pedig, rövid idő után, a Lipótmezőre vitték. Miklós Bertalan volt az ápolója s Semlyei állandóan az ő fölügyelete alatt állott. A lipótmezői tébolydában a könyvkötő műhelyben adtak neki munkát. Néhány héttel ezelőtt Miklós rábizta a műhely kulcsait az örült Semlyeire, aki éjnek idején a műhelybe hatolt, Miklós ládjából százhuszonöt korona készpénzt kilopott s azután megszökött. Heteken keresztül kutatott Semlyei után a rendőrség, de eredménytelenül. Szökéséért az ápolót okolták, akit el is bocsátottak szolgálatából.

Ma este Miklós Bertalan betért a Szvetenay-utca 5-ik számú házban levő vendéglőbe s legnagyobb meglepetésére ott találta az örült Semlyeit egy asztalnál. Semlyei, amint volt ápolóját megpillantotta, hirtelen fölugrott az asztaltól s el akart rohanni, de Miklós útját állta. Semlyei erre előrántotta a revolverét és Miklós felé lőtt. A golyó Miklós fejébe fúródott, mire az eszméletlenül terült el a földön. Semlyei ezután a revolvert magy ellen fordította és keresztüllőtte a szívét. Holtan bukkant a földre.

A korcsában lévő vendégek dermedten nézték végig a borzalmas jelenetet, közbevetni

azonban senki sem merte magát, mert látták, hogy Semlyei közveszélyes örült. A gyilkosság és öngyilkosság mindössze pár percig tartott s közben több vendég elájult.

Semlyei Lajos holttestét és az életveszélyesen megsebesült Miklós Bertalan a mentők a Rókus-kórházba szállították. Miklós életbenmaradásához kevés reményt fűznek az orvosok.

A rendőrség megindította a nyomozást.

NAPI HIREK

Görgey beteg.

— Látogatás a tábornoknál. —

(Saját tudósítónktól.) Görgey Artur, az agg negyvennyolcas tábornok beteg. Öcsésének budapesti lakásán fekszik, ott kereste föl őt egy berlini újságíró, akinek Náway Lenke, Görgey egyik huga a következőket mondotta el a tábornokról:

— Mikor a nyár végén a bátyám bejött Visegrádról — kezdte Náway Lenke — teljesen egészséges volt és nyugodtan folytatta évek óta megszokott életmódját. Minden rendben folyt az egész veszedelmes őszön át és semmi baja nem volt egészen ennek a hónapnak az elejéig.

— Bátyám e hónap ötödikén vagy hetedikén kedves és rég nem látott látogatót kapott. Egy 1849-ből való ismerőse látogatta meg, egy hatvan éves hölgy, Moreau Zsófia, akinek Karinthiában levő kastélya mellett volt internálva Görgey Artur a negyvennyolcas évek után következő időkben. Görgey ekkor vegyszerttel foglalkozott és nagy része volt Moreauék gyáranak a berendezésében is. Moreauék és bátyám naponta érintkeztek egymással és a két fiatal leány, az egyik hollőfekete haja, a másik, a Zsófia, aranyiszőke, a naponkénti érintkezés mellett még leveleket is irtak bátyámnak, annyira tisztelték és szerették.

— Ez a Moreau Zsófia, akinek aranyiszőke haja, ma már hófehérre változott, ez a régi, kedves ismerős látogatta meg bátyámat. Rége óta nem láttuk egymást és Moreau Zsófia azt mondta, hogy azért nem látogatta meg eddig Görgeyt, mert félt, hogy egy megtört öreg embert fog maga előtt látni. Mikor most megpillantotta a kilencven éves Görgeyt, így szólt hozzá: Görgey, ön egy isten, hiszen azóta semmit sem változott. Hogyan lehet ez?

— Bátyámat annyira meghatotta a régi ismerős szeretetreméltósága, hogy pár nap múlva gyöngéledni kezdett és influenzát kapott. Ekkor dőlt ágyának és azóta gyengélkedik.

— Három, négy nap előtt azonban már fölkelte a bátyám, a déli órákban és csöndesen, nyugodtan fenn van egész nap. Bejön az ebédlőbe, amelynek ablakai a Dunára nyílnak és szelid, kék szemeivel a dunai hajókat nézi és a budai oldalt, ahol negyvennyolcban ostrommal bevette a várat. Mostanában újra olvasni fog, legutóbb is említette, hogy szeretne már valamit olvasni. Legutóbb az Őszszel olvasta, Peary sarkutazó följegyzéseit, német nyelven, amely nagy betűkkel volt nyomtatva.

— A szegedi Rákóczi-szobor. Rákóczi fejedelem szegedi lovasszobrának a mintája elkészült és Vastagh György szobrászművész, a szobor alkotója értesítette Lázár György dr. polgármestert, hogy az országos képzőművészeti tanács bíráló bizottsága a szobrot február hatodika és kilencedike között kívánja megbirálni. A művész ugyanis érbe szeretné önteni a mintát, hogy azt minél előbb kiviheesse Rómába a világkiállításra. A polgármester mindazáltal némi haladékot kért a bírálatra, hogy maga is személyesen jelen lehessen a minta átvételénél.

— A trónörökös nem jön Budapestre? A Vaterland mai száma — mint bécsi tudósí-